

Natuurbelevissen vanuit het Rivierduingebied tijdens het jaar 2020.

Ook in het jaar 2020 hebben we op vele dagen per week in het Rivierduingebied gewandeld en gekeken naar vogels, vlinders, libellen, planten en andere natuur. Via waarneming.nl zijn onze waarnemingen geregistreerd en tenslotte opgenomen in het totaal van de inventarisaties over het kalenderjaar. We moeten ons bedenken dat indien gesproken wordt over het aantal exemplaren van een soort, dat niet per definitie betekent dat dit allen unieke exemplaren zijn. Immers, het is heel goed mogelijk dat dezelfde vogel diverse keren gemeld wordt.

Bij het beschrijven van de soorten die wij het afgelopen jaar in het Rivierduingebied hebben waargenomen is gebruik gemaakt van informatie welke op website van Vogelbescherming Nederland te vinden is. Tevens zijn gidsen over dagvlinders, libellen en planten geraadpleegd.

Onderstaand een overzicht wat ons aan natuurwaarnemingen opviel tijdens onze tochten door het Rivierduingebied.

Vogels

Vanaf begin januari tot begin maart zagen wij regelmatig groepjes Wilde Zwanen. Vanaf Tweede Kerstdag (26/12) zijn zij weer in het Rivierduingebied, als onderdeel van hun overwinteringsgebied teruggekeerd. Totaal zijn 323 exemplaren van de Wilde Zwaan gemeld.

Omdat een Wilde Zwaan een andere vorm van de nek heeft dan de Knobbelzwaan is voor een geoefend oog op vrij grote afstand al met redelijke zekerheid te stellen of het om een Wilde Zwaan of Knobbelzwaan gaat. Eenmaal dichtbij valt het verschil in snavel, Wilde Zwaan geel aan de basis met zwarte punt, Knobbelzwaan rode snavel, natuurlijk direct op. Wel verrekijker meenemen! Overigens, de Kleine Zwaan, deze soort is natuurlijk kleiner dan de Wilde Zwaan, maar heeft ook wat minder geel op de snavel. De Kleine Zwaan is ook een overwinteraar in onze streken. Afgelopen jaar zijn er vanuit het Rivierduingebied geen waarnemingen gemeld van de Kleine Zwaan.

Op 9 februari zagen we tussen een grote groep Nijlganzen een Casarca. Een Casarca is een eend met een helder oranjebruin gekleurd lijf en een wat lichtere kaneel- tot roomkleurige kop ter grootte van de Nijlgans (*bron: website Vogelbescherming Nederland*). Voor ons de eerste keer dat wij deze soort in het Rivierduingebied zagen. Zo af en toe zien we in het winterhalfjaar Slobeenden in de diverse tochten van het Rivierduingebied. Blijft een fraaie eendensoort. In het jaar 2020 is de Slobeend 11 maal gemeld met in totaal 38 exemplaren. Naast de bekende Wilde eend, zien we ook heel regelmatig de Krakeend. Mooi fijn getekend Eendje. Eén van de bekendste vogelaars uit de Zaanstreek, heeft ook ons nog enthousiaster gemaakt om naar vogels te kijken, zei bij de Krakeend altijd "zijn verenkleed lijkt wel op een gebreide trui met de patentsteek".

Op 9 mei werd vanuit de Kamperhoek een Nachtzwaluw gemeld. De mysterieuze nachtzwaluw broedt in Nederland op heidevelden, zandverstuivingen en in open dennenbossen. Met name op de Veluwe en in Brabant. Er zijn kleinere populaties in Drenthe, Limburg en Overijssel. Ook op enkele plaatse in de duinen. Nachtzwaluwen broeden op de grond, op kale bodem. In de avond en nacht vangen ze grote insecten (nachtvlinders) tijdens de vlucht. De nachtzwaluw is een lange-afstandstrekker die overwintert in tropisch Afrika. Zijn geluid is een

zeer kenmerkende ratel. De eerste en tot nu toe ook enige waarneming vanuit ons gebied.

In de periode half mei – half juni werd 4maal geconstateerd dat er een Zomertortel verbleef aan de Vuursteenweg. Niet vastgesteld is of het tot een broedgeval is gekomen. Hoewel door Sybren Siebenga wel melding werd gemaakt van een ontluikende liefde!

Zowel in het voor- als in het najaar zagen en hoorden we vooral de aanwezigheid van een Waterral in de diverse tochten.

Ook in het voorjaar verschillende meldingen van Scholeksters. In totaal zijn in 2020 51 exemplaren gemeld uit 22 waarnemingen. In het plasdrasgebied(je) aan de Klokbekerweg werd in het voor jaar van 2020 diverse malen een Watersnip gemeld. Ook uit dit plasdrasgebied een Tureluur op 22 april. Eveneens in april regelmatig Groenpootruiters in het plasdrasgebied(je) op het land van de familie Heida.

In de maanden mei en juni Zwartkopmeeuwen op percelen waar op dat moment gewerkt werd. De zwartkopmeeuw, die lijkt op de kokmeeuw, is een vrij schaarse soort in Nederland. Zwartkopmeeuwen komen hier vooral voor in de Delta, maar steeds vaker ook in andere delen van het land (IJsselmeergebied). Het voedsel wordt vooral in open landbouwgebieden verzameld.

De Ooievaar liet zich ook weer regelmatig zien in het zomerseizoen. Met als top op 28 augustus 17 exemplaren op een nat stuk land aan het einde van de Bijlweg.

De Grote Zilverreiger kom je tegenwoordig elke dag op verschillende plekken met grote aantallen in het Rivierduingebied tegen. In het gehele jaar 2020 werd de aanwezigheid van de Grote Zilverreiger 310 maal gemeld met in totaal 3.216 exemplaren. Ter vergelijking: in het jaar 2010 werd de Grote Zilverreiger 26 maal gemeld met in totaal 33 exemplaren. De Grote Zilverreiger zie je tegenwoordig in ons gebied meer dan de Blauwe Reiger. Deze werd in 2020 215 maal gemeld met in totaal 561 exemplaren.

Wat de roofvogels betreft: de Buizerd werd verreweg het meest gemeld; 488 maal met in totaal 1.105 exemplaren.

Leuk ook de meldingen van de Raaf (totaal 15 exemplaren) uit ons gebied. In de rietstroken langs de diverse tochten regelmatig de Kleine Karekiet in het broedseizoen. De eerste van dit seizoen werd op 25 april gemeld; de laatste op 1 september.

In het winter halfjaar diverse groepen Kramsvogels en Koperwieken. Echte wintergasten in ons land; hoewel de Kramsvogel in het zuiden en oosten van ons land sporadisch wel tot broeden komt*.

In de maand april werden uit het gebied in totaal 20 Paapjes gemeld. Vroeger een redelijk algemene broedvogel van kruidenrijke en open graslanden, tegenwoordig in ons land een zeldzame broedvogel in het Noordoosten (Fochteloërveen)*. Op 23 april 7 exemplaren in de kruidenstrook bij de familie Heida.

De Gele Kwikstaart, een graag geziene vogel in onze provincie, werd vanaf 4 april tot en met 7 september 58 maal gemeld met in totaal 1.066 exemplaren. Hierbij moet wel bedacht worden dat zo'n 900 exemplaren gemeld werden vanuit de vogeltrektelpost bij de Ketelbrug (Kamperhoek).

Nu we toch spreken over de vogeltrektelpost bij de Ketelbrug: in de maand april werden vanuit deze post 23.000!! overtrekkende Graspiepers gemeld. Uit het Rivierduingebied werden over het jaar 2020 600 graspiepers gemeld.

In het jaar 2020 is er natuurlijk ook gekeken naar de **Dagvlinders**.

Enige leuke waarnemingen volgen hieronder: In de maand juni hebben wij tijdens 3 verschillende waarnemingen in totaal 4 Grote Dikkopjes gezien. Dit is een soort van de graslanden, die in Nederland sowieso niet zo veel voorkomt en ook nog een dalende trend laat zien. Heel leuk was de waarneming die Alie van Elp, en daarmee wij ook, deden van het voorkomen van de Koninginnenpages langs de dijk bij het IJsselmeer, ter hoogte van het viaduct van de Klokbekerweg over de A6. Deze kenmerkende grote dagvlinder komt in Nederland hoofdzakelijk in de zuidelijke helft voor maar de laatste jaren wordt deze vlinder ook in de rest van Nederland steeds meer waargenomen. Of dit een betrouwbare aanwijzing is dat deze soort zich echt uitbreidt is nog niet zeker. Wij hebben nog enige dagen na de waarneming (op 19 augustus) van deze soort langs de dijk naar de rupsen van deze vlinder gezocht, zonder resultaat helaas.

Ook de Kleine Vuurvlinder, waarvan de rups leeft op Veld- en Schapenzuring, hebben wij in 2020 tussen 22 juni en 1 september 7 maal waargenomen met in totaal 30 exemplaren.

Het Bruin Blauwtje, met voor de rups als waardplant o.a. Reigersbek, Ooievaarsbek werd voor het eerst op 20 mei en voor het laatst op 19 augustus, in totaal 5 maal gezien met 17 exemplaren. Ook het Hooibeestje, ook een soort van graslanden, werd in het jaar 2020 regelmatig waargenomen. Totaal 39 meldingen met 280 exemplaren. Het Hooibeestje heeft als overlevingstactiek de productie van diverse generaties die ook nog eens verschillende vliegtijden hebben. Daarom werd het Hooibeestje al op 3 mei waargenomen; de laatste melding van deze soort was 4½ later op 21 september.

Tenslotte nog even over de Grote Vos. Deze soort leek uit ons land verdwenen. In het jaar 2014 kwamen wel enige meldingen van deze soort uit de Kamperhoek, maar hij was echt zeldzaam in Nederland. De laatste jaren lijkt het met deze soort weer wat beter te gaan. In 2020 kwamen meldingen vanuit de Kamperhoek en overige plekken in het Rivierduingebied. Op 11 maart zagen wij in het bosje bij het viaduct in de Klokbekerweg over de A6 3 exemplaren van deze vlinder. In totaal werd de Grote Vos in het Rivierduingebied 7 maal waargenomen met in totaal 10 exemplaren.

Met de hierboven gemelde waarnemingen lijkt het wel goed te gaan met onze dagvlinders. Niks is minder waar. De Vlinderstichting schrijft hierover: "De afgelopen tien jaar ging twee derde van alle dagvlinders achteruit. Daar zaten soorten bij die het al lang moeilijk hebben, zoals de Argusvlinder en het Gentiaanblauwtje, maar ook het Bont Zandoogje, een soort die de laatste jaren achteruit ging terwijl hij zich de twintig jaar daarvoor flink had uitgebreid. Redenen van die achteruitgang? De grote hoeveelheid stikstof die overal neerdaalt is een belangrijke oorzaak, maar we hebben ook te maken met klimaatverandering, verdroging en versnippering van onze groene gebieden.

In de soorten die achteruitgaan wordt ook de algemene soort Bruin Zandoogje genoemd. We hebben even nagekeken of deze achteruitgang ook voor het Rivierduingebied geldt.

<u>Jaar</u>	<u>Aantal waargenomen exemplaren</u>	<u>Aantal meldingen</u>
2017	255	54
2018	203	59
2019	97	44
2020	113	41

Deze cijfers lijken te laten zien dat deze achteruitgang ook voor ons gebied geldt. Er wordt wel dikwijls een waarneming gemeld (wel veel naar gekeken dus), de aantallen lopen terug.

Wat de **libellen** betreft; 181 maal een waarneming gemeld, totaal 1.045 Libellen (exemplaren). De meest voorkomende soort welke wij zagen het afgelopen jaar was de Platbuik, 31 maal gezien, 350 exemplaren, de Bruinrode Heidelibel, zagen wij 37 maal met in totaal 268 exemplaren en de Paardenbijter, 28 keer gezien, 199 exemplaren.

Tijdens onze wandelingen kijken we ook naar **planten**. De al eerder genoemde Alie van Elp wees ons op het voorkomen van de Pijpbloem langs de dijk bij het IJsselmeer. Ondanks verwoede pogingen van het waterschap om het anders te laten zijn weet deze soort zich al jaren goed te handhaven. De Pijpbloem is een soort de rode lijst soort, hij komt in Noord-Holland nog het meeste voor. Voorzichtig mee omgaan dus! Naast deze rode lijst soort zagen we ook nog op 16 mei de Beemdoeivaarsbek, vrij zeldzame soort en op 24 mei de Bermooievaarsbek. Bij ons ook een zeldzame soort, meer bekend uit Zuid-Limburg. Deze twee laatste soorten kunnen best zaailingen uit een tuin zijn geweest.

Niet altijd weten we natuurlijk direct om welke soort het gaat. Vaak is een foto van de soort nodig om een waarneming op naam te kunnen brengen. Daarnaast zijn er tegenwoordig apps welke op basis van de genomen foto al vrij nauwkeurig kunnen aangeven om welke soort het handelt.

Hoewel het jaar 2020 grotendeels in het teken stond van Corona staat dit virus het bezig zijn met de natuur, zo met zijn tweeën, niet heel erg in de weg.

Tenslotte; (ook) in het jaar 2020 is langdurig gewerkt aan de hoogspanningsmasten in het Rivierduingebied. Dat gaf wel wat extra druk op het gebied en heeft ook geleid tot het verdwijnen van verschillende leuke "overhoekjes". Vanaf begin 2021 wordt gewerkt aan het vervangen van de bestaande windmolens. Ook met deze werkzaamheden zal de (bouw)druk op het gebied toenemen. Dit zal ook gevolgen hebben voor het aantal leuke waarnemingen wat wij de komende jaren in het Rivierduingebied kunnen doen.

Swifterbant, januari 2021
Joke & Henk Stuurman